

quoque poeta exprimens: Obsequium, inquit, amicos, veritas odium parit.

Quod autem sequitur: Non crudas carnes agni neque elixas comedamus: illud est, ne scripturas divinas (que verè carnes agni sunt) aut juxta historiam tantum intelligamus, & sicut crudas eas assumamus in cibum: aut rursus secundum Hæreticos, quibusdam allegoriis & nibilo interpretationis ad perverfa quaque dogmata derivemus & enervemus eas: si fucci veritate sublata, umbras qualdam & imagines effundamus. Sed intelligamus eas, & juxta historiam, sicut scriptæ sunt: & nihilominus eas Spiritus sancti excoquamus ardore. Et quidquid in illis secundum literam videtur incongruum esse vel clausum, spiritali expositione pandamus. Caput cum pedibus & intestinis comedetis. Caput mihi videtur esse agni illud quod in Evangelio Joannis scribitur: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: hoc erat in principio apud Deum. Pedes autem homo, quem pro nostra salute dignatus est assumere. Sed & aliter sentiri potest. Caput, intelligentia spiritalis: pedes, simplex juxta historiam narratio: intestina autem quidquid intrinsecus in litera latet, quidquid in superficie non videtur: sed diligenti examinatione commolitur atque ruminatum a doctoribus profertur in medium: & quod putabatur esse fœdum & indecorum, hoc reperitur esse vitale. Verbi gratia: quid turpius in scripturis dici potest, quam si Osee meretricem jubeatur habere uxorem: & Judas cum Thamar nuru sua concumbat: & David Bethsabee adulterio sordidetur: & Onam filius Judæ semen projiciat in terram, ne liberos generet.

Hæc si secundum literam intelligantur, nonne à gentibus & ab incredulis quibusque, quasi scripturarum stercora condemnantur atque irridentur? Sed si illa excutias, si laves, si Spiritus sancti igne excoquas, veruntur in cibum: & quod putabatur inutile, invenitur esse mysterium. Non relinquas de eo in mane, & os non conteretis de eo, & quod reliquum fuerit de eo usque in mane, igne comburetis illud. Nihil de carnibus agni usque in futurum seculum reservemus. Quantumcumque possumus comedamus. Quod si qua in ea fortia sunt dogmata, videlicet Ecclesiastica, de Trinitate, de resurrectione, de anima, de angelis, de ceteris istiusmodi: hæc non juxta nostram opinionem pravis interpretationibus differamus, non conteramus illa: sed ita ut sunt fortia prædicemus. Si quid autem quasi homines præterierit, & non poterimus de carnibus agni comedere: scire debemus quod in futuro seculo doctrina Spiritus sancti nobis aperiendum sit, & comedemus illud. Sic autem comedetis illud: Lumbi vestri accincti, & calciamenta vestra in pedibus vestris, & baculum in manibus vestris, & comedetis illud cum festinatione. Pascha est enim Domini Dei vestri.

Hucusque præceptum est quales agni carnes comedere debeamus: nunc jubetur quo à nobis habitu comedendæ sunt. Lumbi, inquit, vestri accincti, & ad Apostolos dicitur: Sint lumbi vestri accincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Et Joannes zona pellicea cingitur. Et Helias nihil habens in se molle atque muliebre, sed totum virile & rigidum (homo quippe hirsutus erat) cingulum habuisse describitur. Et nos ergo si volumus carnes agni comedere, mortificemus lumbos nostros, mortificemus opera carnis. Et hoc quod in Job de diabolo dicitur: Virtus ejus in lumbis ejus, & fortitudo ejus in umbilico ventris ejus, occidatur in nobis, ne caro concupiscat adversus spiritum, sed spiritu opera carnis mortificemus, & purificati vellemus agni carnibus.

Ut autem sciamus, fratres charissimi, quoniam quicumque uxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus agni comedere. Moyfi præcipitur ut populus qui ascensurus erat ad montem Oreb, ante tres dies purificetur: Et David cum venisset ad Abimelech sacerdotem, interrogatus, si mundi sunt pueri? Respondit purificatos eos esse ab heri & nudius tertius. Si autem panes propositionis non poterant ab his qui uxores suas tetigerant, comedi: quanto magis panis ille qui de celo descendit, non potest ab his qui conjugalibus paulo ante hæere complexibus violati atque contingi? Non quo nuptias condemnemus (hoc enim non dicimus) sed quo eo tempore quo carnes agni manducaturi sumus, vacare operibus carnis non debeamus.

Quod autem sequitur: Et calciamenta in pedibus vestris: & baculum in manibus vestris: hoc jubetur: ut quamdiu in eremo istius seculi gradimur, calciati simus calciamenti pa-

cis, necubi in deserto scorpius & coluber obrepat, necubi serpens plantam gradientis invadat. Quod si forte adversum nos conlurrexerit, habeamus virgam in manibus, & percutiamus eum, & dicamus: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Vide mysterium scripturarum. Quamdiu per solitudines ambulemus, necesse habemus habere & pelles pro calciamenti quibus nostri tegantur pedes. Quando vero terram reppromissionis intramus, dicitur nobis cum Jesu Nave: Solve calciamenti tui corrigiam: locus enim in quo stas sanctus est.

Et nos ergo quando intraverimus regna cælorum, non habebimus opus calciamenti, non his præsidis quibus custodimur in seculo: sed ut novum dicam, agnum illum qui pro nobis occisus est, seque rur. Sed videte ut de nobis dicat Joannes: Isti sunt qui vestimenta sua non coinquinaverunt, virgines enim permanserunt: qui sequuntur agnum quocumque vadit Christum Jesum. Cui est honor & gloria in secula seculorum: Amen.

#### CENSURA EPISTOLÆ SEQUENTIS.

*Ex eadem & hic sermo profectus est officina, & ad fratres charissimos pertinet.*

#### DE RESURRECTIONE Domini Sermo.

NON quo, fratres charissimi, quem mente concepi, ore proferte sermonem, & cordis mei lætitia lingua non explicat. Hoc autem non solum ego parior qui cupio narrare quæ sentio: sed etiam & vos mecum patimini, plus exultantes in conscientia, quam eloquio profertentes. Videtur mihi hic dies ceteris diebus esse lucidior: sol mundo clarior illuxisse: astra quoque & omnia elementa lætari: & quæ patiente Domino proprium lumen retraxerant & fugerant, & noluerant creatorem suum aspicere crucifixum, hæc nunc victorem illum, & ab inferis resurgentem, suo (si dici potest) fulgore, suo prosequuntur officio. Credit cælum, credit terra: & sægna quæ totum mundum piscata est, Judæos tenere non potuit.

Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Quomodo Maria virgo mater Domini inter omnes mulieres principatum tenet: ita inter ceteros dies hæc omnium dierum mater est. Rem novam dico, sed quæ scripturarum vocibus comprobatur. Hæc dies & una de septem & extra septem est. Hæc est dies quæ appellatur octava. Unde & in quibusdam psalmorum titulis superscribitur, pro octava. Hæc est in qua synagoga finitur & Ecclesia nascitur. Hæc in cujus numero octo animæ salvatæ sunt in arca Noë: Similiter, inquit Petrus, & vos salvos facit Ecclesia. Hæc est de qua Ecclesiastes præcipit: Date partes septem, date & octo. Hi sunt octo gradus, per quos in Ezechiele templum Dei scandimus.

Hæc octava dies, de cujus sacramento, & omnium nationum in Christi fide, octavus quoque psalmus incipit: Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Et quid me necesse est infinita replicare? Dies me deficiet, si voluero omne diei istius exponere sacramentum. Hoc tantum dico, quod universa sabbati gratia & antiqua illa festivitas populi Judæorum, diei istius solennitate mutata est. Illi in sabbato non faciebant opus servile, nos in die dominica, hoc est, resurrectionis, opus servile non facimus: quia vitis & peccatis non servimus. Qui enim facit peccatum, servus est peccati. Illi de domibus suis non egrediebantur: & nos de domo Christi non egredimur, sumus enim in Ecclesia. Illi non accendebant ignem in die sabbati: nos è contrario accendimus in nobis ignem Spiritus sancti, & omne vitium excoquimus peccatorum: de quo igne Dominus ait: Ignem veni mittere in terram: & quam volo ut ardeat. Desiderat Dominus ignem istum ardere in nobis: secundum Apostolum, id est, Spiritu nos sancto fervere, ut non refrigescat in nobis charitas Dei. Illi per diem sabbati non ambulabant in itinere: perdiderunt enim illum qui dixit: Ego sum via: nos autem dicimus: Beati immaculati qui ambulat in lege Domini. Et iterum: Viam veritatis elegi, & viam justificationem tuarum doce me. Illi de spinis Dominum coronaverunt: nos autem si fuerimus lapides pretiosi, Dominum nostrum coronabimus.

Caput imperatorum istius seculi ornat diadema: nos ideo in capite nostri regis imponitur, ut ornemur à capite. Illi non susceperunt Christum, & susceperunt Antichristum: nos recepimus humilem Filium Dei, ut postea habeamus triumphantem. Ad extremum noster hircus ante Domini immolatur altare: illorum hircus antichristus consputus & maledictus, projicitur in solitudinem. Noster latro cum Domino ingreditur paradisum: illorum latro homicida atque blasphemus, moritur in peccato suo. Illis Barabbas dimititur: nobis Christus occiditur. Pro quibus universis fratres charissimi, consona pariter voce cantemus: Hæc est dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.

Ignitam illam romphæam & paradisi januam quam nullus potuit effringere, hodie Christus cum latrone releravit: ideo hodie Christus dixit ad angelos: Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino: quæ cum semel aperta est nunquam credentibus clauditur. Ex eo tempore quo passus est Dominus usque ad presentem diem, semper hæc porta clausa & reserata est. Clausa est peccatoribus & incredulis. Re-serata est iustis & credentibus. Per hanc ingressus est Petrus: ingressus est Paulus. Per hanc omnes sancti & martyres intraverunt. Per hanc quotidie de toto mundo iustorum animæ ingrediuntur. Duæ portæ sunt, portæ paradisi & portæ Ecclesiæ. Per portam Ecclesiæ intramus portam paradisi. Ita debemus vivere, ne ejiciamur de domo illa, & ejeti foras à bestis devoremur: quas in alio loco Propheta formidans, ait: Ne tradas bestiis animas confitentium tibi.

Eecce nunc Dominus stans in paradisi janua loquitur ad nos qui sumus in domo ipsius: quam quicumque sanctorum fuerit ingressus: quamvis diabolus prohibeat, quamvis inimicus acculet: ipse est siquidem acculator fratrum nostrorum, ipse est vindex inimicus: sicut in centesimo vicesimo sexto psalmo dicitur: Qui sanctus fuerit non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta: in Jesu Christo cui est honor & gloria in secula seculorum: Amen.

#### CENSURA EPISTOLÆ SEQUENTIS.

*Nisi, quemadmodum dixi, modestus esse ducerem in hanc peccare partem: sermonem hunc in extremam hujus toni seriem rejecissem. Nam plane sapit impostoris illius artificium. Miror autem cum ascripserit Eustochii nomen, cur non item addiderit, Ego Hieronymus.*

#### AD EUSTOCHIUM DE VINCULIS beati Petri.

SEPISSIMO rogatu, ô virgo Christi Eustochium, à me tua depositæ charitas: ut tibi tuisque virginibus notum faciam, unde beati Petri Apostoli in kalendis Augusti, quæ celebratur festivitas, initium habuerit: & quare nec post, nec antea, sed prima die mensis. Ingeritis autem quoddam esse qui hoc die Apostolum Petrum eductum esse ab angelo de carcere credant. Ad ultimum petitis vobis declarari, qualiter psalmus centesimus tricesimus sextus Apostolorum principi beato Petro conveniat, vel si de ipso prophetatus sit.

Ad quæ duo priora, breviter me respondere oportet, ut in postremo mihi liceat immorari. Beatum Petrum Apostolum hoc die de carcere eductum esse qui credit, ipsius repetitionis Evangelicæ legat textum: & invenit errorem se passum esse: in tantum enim aperte refertur, ut cunctis legentibus facile sit ad intelligendum. Nam Herodes rex, Herodis majoris filius, qui in salvatoris necem consentiens fuit: Domini nostri Jesu Christi doctrinam, quæ per Apostolos prædicabatur subvertere studens, misit manus ut affligeret quosdam de Ecclesia. Ibi datur intelligi plures ipsius significatos conatus esse, qui adhuc superbiæ suæ ramos extendens occidit Jacobum fratrem Joannis gladio, & hoc tantum facinus diebus azymorum facere studuit. Erat, inquit, dies azymorum. Et qui Dominum salvatorem anno præterito diebus azymorum occiderant, Petrum Apostolum in ipsis diebus extinguere satagebant. Quem cum apprehendisset, misit in carcerem: tradensque quatuor quatermionibus militum custodiendum: volens post pascha producere eum populo. Sed non est consilium, non est scientia, non est sapientia, nec fortitudo aliqua contra Deum. In ipsa, inquit, nocte cum pro-

ducturus esset eum Herodes, erat Petrus dormiens inter duos milites vincus catenis duabus: & custodes ante januam custodiebant carcerem: & ecce angelus Domini alstitit, & lumen refulsit in habitaculo carceris. Percussioque lateris Petri, excitavit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus ejus, & exiens sequebatur angelum. Ece quomodo Petrus diebus azymorum incarcerationis, post pascha ereptus sit, & non in kalendis Augusti. Sed hæc festivitas tanti Apostoli qualiter adinventâ sit, pandam. Octavianus Cæsar imperii sui æmulum M. Antonium habuit: quem assiduis congressionibus ac præliis vix extinguere valuit: quem Cleopatra conjux mortuum dolens, seque ipsam vivam scipeliens, uberibus suis aspides apponens, maluit viro suo commori, quam manus incurere Romanorum. Cæsar vero de tyranno celebrata victoria, Romam repedavit ducens secum infinitum captivorum numerum, & antiquorum Ptolemæorum omnium gazas: ut nec ante, nec post tanta copia auri, argenti, gemmarumque Romam adducta fuisset noscatur. Cum autem hoc die Romam ingrederetur, ob triumphum tantæ victoriæ ac pacem firmissimam toti orbi collatam: vocatus est Augustus, qui primò solum Cæsar dicebatur. Coronatur civitas, fit lætitia ingens in populo, statuitur à senatu, & omnibus Romanis scriptis firmatur, nunciaturque per universum orbem, omnibus gentibus Octavianum Augustum inter Deos debere coli: & ut mensis iste qui antiquitus in ordine mensium Sextilis dicebatur, in honorem Augusti Augustus vocetur: & hoc tripudium solennitatis ob triumphum Augustalis victoriæ, lege perpetua volumus custodiri.

Sic quousque ad Magni Constantini imperium ventum est: qui postquam dignatione superna, per sanctos Apostolos Petrum & Paulum visitatus, & per Sylvestrum papam baptizatus est, & ex persecutore fidei defensor, & mandatorum Christi custoditor assiduis factus: harum solennitatum phantasmata perhorrens, papa dicit Sylvestro.

Hæcenus pater humanis utens legibus, sicut ipse nosti, omni studio, & hos dies & alios excolebam. Nunc quia placuit Domino Jesu Christo, me peccatorem sibi famulum facere: iniquum mihi videtur harum celebritatum favorabilibus laudibus extolli. Vide ergo quomodo ad honorem summi Dei, beato Petro Apostolo hanc diem dedicem. Sanctus autem Sylvester hoc audiens, gaudio repletus, gratias Deo reulit, & cum sui cleri consilio Augusto respondit. Est carcer in quo beatus Petrus Apostolus pro Christo agonizans, vinculatus fuit, & sacri fontis lavacro, pluribus ibi baptizatis dedicavit: hunc omni forde purgati facias: quatenus Ecclesia ibi fabricata ad honorem tanti Apostoli, fidelium vota perenniter reddantur. Hoc audiens Augustus, lætus efficitur: purgatur locus, fabricatur Ecclesia, & hæc consecratur ab eodem papa. Affuit ibi Augustus: & sacris scriptis per veredarios toti orbi mandare studuit in hæc verba: Notum esse volumus omnibus Christum pie colentibus, beatum Petrum Apostolum à Deo nobis datum pastorem & principem summo studio venerari vel assidue, & maxime in hac die kalendarum Augustarum, in quo ut Deus à vobis soliti eramus adorari: ut ipse pius pastor precibus Deo fufis, nos & imperium nostrum adjuvare dignetur. Valete.

Sanctus autem Sylvester hunc diem celebrem omnibus Ecclesiis esse instituit, ut sicut celebrabatur ad honorem terreni principis, ad deum celebraretur clavigeri cælestis. Accepit autem hæc celebritas nomen beati Petri Apostoli ad vincula, propter vinculorum quæ ibi passus est tormenta: ut ubi abundavit peccatum, superabundaret & gratia. Hæc domus vinculorum, hoc ordine facta est domus sanctorum orationum. Hæc breviter ad duo inquisita respondi, nunc ad psalmum veniam: & si beato Petro conveniat, ut in nullo vestrum bonum desiderium fraudetur, ostendam. Dicit ergo verbis prophetis Domino beatus Petrus: Domine probasti me, quoniam vocasti: cognovisti, quoniam præsumpsi & ausus fui dicere: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Tu autem cognovisti omnes cogitationes meas à longe antequam eas cogitarem: semitam meam & directionem meam investigasti: & omnes vias meas prævidisti & probasti, quia non erat dolus in lingua mea cum dicerem: Si me oportuerit mori tecum, non te negabo. Tu autem firmasti me, & posuisti manum tuam super me: firmasti me de tua præscientia, quod essem negaturus: & posuisti manum tuam super me: ut peccatum lachrymæ sequeretur.